

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF EN H. R. REDER.

RUBRIEK REDACTEUREN: EXAMEN-VRAAGSTUKKEN: Drs. ABR. MEY EN Drs. J. PAARDEKOOPEL — LITERATUUR: M. M. DEEN JR. EN Drs. A. ROBLES
BESLECHTE GESCHILLEN: Mr. P. J. DE KANTER — UIT DE FINANCIËLE HUISHOUDING DER OVERHEID: J. H. TEXTOR — UIT HET BUITEN-
LAND: W. BEIJDERWELLEN, J. E. ERDMAN, C. A. HUYSMAN EN A. M. VAN RIETSCHOTEN — EFFICIËNTIE: C. A. BLAZER EN L. POLAK
— REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT LITERATUUR: Mej. Dr. R. PHILIPS, Drs. G. L. GROENEVELD J. P. DE HAAN EN J. C. SPANGENBERG —

MEDEWERKERS: PROF. Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK, J. P. CROIN, Mr. P. J. DAM, E. VAN DIEN, W. H. ELLES, G. W. FRESE, PROF. Dr. Ir.
— J. GOUDRIAAN JR., S. KONIJN, JAMES POLAK, PROF. Dr. N. J. POLAK, J. E. SPINOSA CATTELA, Dr. A. STERNHEIM —

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 82444

UITGEVER: J. MUUSSES - PURMEREND
TELEFOON 77 - GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADRIJK IS GEOORLOOFT, ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS. —

VERSCIJNT MAANDELIJKS. BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG —

INHOUD

De wettelijke regeling van het Accountantswezen . . .	Blz. 161
Bespreking van de critiek op het Verslag van de Re- geeringscommissie, door Mr. F. C. van Geer	
De „Publieke” en de „Private” taak van den Accountant III, door R. A. Dijkker	„ 169
Beslechte geschillen	„ 172
Red. Mr. P. J. de Kanter Aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden, door Mr. P. J. de Kanter	
Lastige gevallen	„ 175
Antwoord op geval IX: Verantwoordelijkheid voor afschrijving bij het ontbreken van een vergelijkings- basis, door R. A. Dijkker	
Boekbeoordeling	„ 176
C. A. Verrijn Stuart: Grondslagen der Volkshuishou- ding, 3e druk, uitgave Erven F. Bohn, Haarlem 1930, door Prof. Th. Limperg Jr.	
Prof. Dr. W. L. P. A. Molengraaff: Inleiding tot het Nederlandsche Handelsrecht, derde druk. Uitgave Erven F. Bohn, Haarlem 1930, door T. Limperg	
Tien jaar organisatie-werk door Ir. Ernst Hymans, Ir. V. W. van Gogh en J. Rentenaar. Uitgave van J. Muusses, Purmerend 1930, door Prof. Th. Limperg Jr.	
Repertorium van tijdschrift-literatuur op het gebied van Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde	„ 177
Nieuwe boeken	„ 180
Mededeelingen waarvan plaatsing werd verzocht . . .	„ 182
Uitslag examen Nederl. Bond v. Accountants — Be- stuur en nieuwe leden Vereeniging van Academisch gevormde Accountants	
Ontvangen boekwerken	„ 182
Inhoud van den zevenden jaargang	„ 183

DE WETTELIJKE REGELING VAN HET ACCOUN- TANTSWEZEN ¹⁾

Bespreking van de critiek op het Verslag van de Regeeringscommissie

In een Geschrift ontwikkelen na te noemen zes accountants-
verenigingen eenige Bezwaren tegen het verslag van de in
1928 ingestelde Regeeringscommissie, welke opdracht had om
den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid van advies te
dienen omtrent een wettelijke regeling van het Accountants-
wezen in Nederland in corporatieve geest.

Die zes verenigingen zijn:

het Algemeen Verbond van Accountants, het Nederlandsche
Accountantsgenootschap, de Nederlandsche Associatie, het Ne-
derlandsch College, het Nederlandsche Genootschap en de Ne-
derlandsche Unie van Accountants (in het vervolg te noemen
de zes verenigingen).

In dat Bezwaarschrift wordt in de eerste plaats betoogd, dat

¹⁾ Dit artikel verschijnt gelijktijdig in de Bedrijfseconoom en in dit
blad. Wij achten het ter informatie van den niet deskundigen lezer
van belang datum van oprichting en ledental volgens de ons ter be-
schikking staande gegevens van de zes en de drie Vereenigingen
waarvan in dit artikel sprake is hier op te geven:

De zes.

Het Algemeen Verbond van Accountants, opgericht 20 Juni 1925; aantal leden	24
Het Nederlandsche Accountantsgenootschap, opgericht 1908; aantal leden	11
De Nederlandsche Associatie van Accountants, opgericht 10 Sep- tember 1927; aantal leden	43
Het Nederlandsch College van Accountants, opgericht 28 April 1928; aantal leden	13
Het Nederlandsche Genootschap van Accountants, opgericht 25 Mei 1927; aantal leden	29
De Nederlandsche Unie van Accountants, opgericht 18 December 1926; aantal leden	59

De drie.

Het Nederlandsch Instituut van Accountants, opgericht 1 Januari 1895; aantal leden	314
De Nederlandsche Bond van Accountants, opgericht Juni 1899; aantal leden	100
De Nederlandsche Organisatie van Accountants, ontstaan uit de fusie van twee verenigingen, die opgericht zijn in 1902; aantal leden	54

het door die Commissie, blijkens haar Verslag, uitgebrachte advies, niet objectief en onpartijdig is en dit ook niet kon zijn, omdat de meerderheid harer leden hetzij lid was van een der drie verenigingen van accountants, van welke het oorspronkelijke ontwerp voor die regeling afkomstig was, hetzij in een of andere functie verbonden was of verbonden was geweest aan die drie verenigingen, te weten: het Ned. Instituut, de Nederlandsche Organisatie en den Ned. Bond van Accountants (in het vervolg te noemen de drie verenigingen).

De door de Regeeringscommissie voorgestelde regeling vindt, volgens dat Bezwaarschrift, haar oorsprong in de begeerte der drie verenigingen om een bij de wet geregelde bevoorrechte positie te verkrijgen en de niet tot de drie verenigingen behorende accountants „af te slachten”.

Dit heeft, zegt dat Bezwaarschrift, des te ernstiger gevolgen omdat die Commissie aan de Regeering voorstelt een „schifting” te maken tusschen de Nederlandsche accountants in „Registeraccountants” en „andere” en omdat in het ontwerpen van de regels, volgens welke die schifting zou moeten worden gemaakt, een stukje „rechtspraak” verscholen zit, welke rechtspraak zeker niet kon geschieden door de aldus partijdige en niet objectief samengestelde Commissie.

In het Bezwaarschrift wordt dus de voorstelling gewekt, dat de drie verenigingen van den aanvang af een regeling van het accountantswezen hebben gewild, zooals deze belichaamd is in het Verslag der Regeeringscommissie 1928; dat de drie verenigingen tengevolge van de eenzijdige samenstelling der Commissie in de vergaderingen van deze haar wil hebben kunnen doorzetten en dat die wil op het verkrijgen van een monopoliepositie boven die van de overige accountants was gericht.

De waarheid is, dat de drie verenigingen van te voren in het geheel niet geweten hebben welke opdracht de Regeering aan de aanvankelijk door haar bijeengeroepen „Accountantscommissie” of aan de Regeeringscommissie 1928 heeft gegeven, zoodat de leden der drie verenigingen eerst hebben kunnen kennis nemen van de voorstellen der Accountantscommissie en der Regeeringscommissie toen ze werden openbaar gemaakt in het Verslag van laatstgenoemde Commissie.

Reeds daaruit volgt dat het Verslag van de Regeeringscommissie 1928 of zelfs dat van de „Accountantscommissie” onmogelijk een uiting kan zijn geweest van de begeerte der drie verenigingen tot het verkrijgen van een bevoorrechte positie.

Blijkens het Verslag der Regeeringscommissie 1928 wordt voorgesteld om aan de leden der drie verenigingen in zooverre een „bevoorrechte” positie te geven, dat zij, zooals ook de academisch gevormde accountants, desgewenscht automatisch Registeraccountants kunnen worden, terwijl de andere accountants zich daartoe moeten onderwerpen aan een preventief onderzoek.

Daartegenover staat, dat die leden als Registeraccountants zich in het vervolg moeten blijven belasten met de zorg voor de opleiding en de examens alsmede met de handhaving van de tucht, een en ander onder toezicht van de Overheid en op hun kosten, terwijl zij moeten goedvinden samen te werken met, en als gelijk gerechtigde collega's te begroeten: accountants, die zij, afgezien van de academisch gevormden, thans niet als leden in hunne vereniging zouden toelaten.

Het is zeer goed mogelijk, dat het voorstel van de Regeeringscommissie voor vele leden der drie verenigingen een teleurstelling is geweest, daar zij gehoopt hadden, dat een regeling zou zijn ontworpen, krachtens welke de Staat die zorg op kosten van alle belastingbetalers op zich zou nemen.

Daarbij mag niet uit het oog worden verloren, dat juist de vooraanstaande accountants — leden van een der drie verenigingen — voor zich persoonlijk niets te winnen hebben bij een wettelijke regeling, doch eerder te verliezen. Hun praktijk immers zal niet vermeederen, indien zij, die alom als goede accountants bekend staan, zich met een bijzonderen titel mogen

toeien, terwijl zij in hun praktijk wellicht schade zullen onder vinden, indien een groot aantal, officieel met hen op dezelfde lijn gestelde accountants als Registeraccountants mag optreden.

Indien de drie verenigingen het voorstel der Regeeringscommissie aanvaarden, doen zij dit m.i. in het algemeen belang, wetende, dat zij een zware taak op zich nemen, waartegenover de Staat een contraprestatie verricht, die nauwelijks een equivalent mag heeten.

In ieder geval: de Regeeringscommissie wist niet en kon niet weten hoe de meerderheid der leden van de drie verenigingen tegenover het aanvankelijke ontwerp der Accountantscommissie stond. Nog minder wist de Regeeringscommissie of kon zij weten, of de door haar voorgestelde regeling door die leden aanvaardbaar wordt geacht.

Onder de zes leden der Commissie, die als leden van een der drie verenigingen, de spreektrampet van hunne vereniging zouden zijn geweest, worden in voormeld Bezwaarschrift klaarblijkelijk gerekend de hoogleraren *Limperg* en dr. *Polak*, leden van het Ned. Instituut. Het noemen der namen van die heeren, die als vertegenwoordigers van het Hooger Onderwijs in de Regeeringscommissie zitting hadden, lijkt mij een afdoende weerlegging van die bewering.

Het argument dat sommige leden der Regeeringscommissie de spreektrampet van de drie verenigingen zouden zijn geweest omdat zij lid waren van het Curatorium of van den Raad van Toezicht van een of meer der drie verenigingen, stelt in het licht, welke zonderlinge opvattingen de zes verenigingen hebben omtrent de verhouding van de leden van een dergelijk College van Toezicht tot de leden der vereniging, over wie zij toezicht moeten houden.

Even zonderling is de opvatting der zes verenigingen, dat die leden der Regeeringscommissie, die geheel buiten de accountantswereld staan, zóó weinig zelfstandigheid van meening zouden hebben gehad, dat zij zich door de „vertegenwoordigers” van de drie verenigingen op sleeptouw zouden hebben laten nemen.

Nog worde opgemerkt, dat de uit vijftien personen bestaande Regeeringscommissie niet acht accountants onder hare leden telde, zooals het Bezwaarschrift vermeldt, doch slechts zes.

Zonder eenigen grond wordt dus in het Bezwaarschrift de arbeid der Regeeringscommissie a priori verdacht gemaakt. Die verdachtmaking vormt het uitgangspunt van het geheele geschrift!

De eigenlijke critiek op het Verslag der Regeeringscommissie in het Bezwaarschrift vangt aan met de klacht, dat het ontwerp der Memorie van Toelichting in het Verslag der Regeeringscommissie niet een volledig overzicht geeft over de ontwikkeling van het accountantswezen in Nederland en dientengevolge den bestaanden toestand daarvan onjuist beoordeelt.

Volgens dat Bezwaarschrift wordt door de Regeeringscommissie over het hoofd gezien:

dat in de jaren 1912—1918 de examens der drie verenigingen zóó moeilijk waren gemaakt met het vooropgezette doel het aantal accountants te beperken in het persoonlijk belang van de leden der drie verenigingen, dat vele kandidaten werden afgewezen, die bij redelijke eischen hadden moeten zijn toegelaten geworden;

dat de afgewezenen zich daarop zonder examen te hebben gedaan als accountants hebben gevestigd;

dat anderen, afgeschrikt door de hooge eischen van het examen, dat voorbeeld hebben gevolgd;

dat, daar in de maatschappij destijds grooter behoefte bestond aan accountantshulp dan voorzien kon worden door de leden der drie verenigingen, de „uitgesloten” zich een accountantspraktijk konden verwerven;

dat de drie vereenigingen weigerden het examendiploma te verleenen aan iemand, die zich reeds als accountant had gevestigd, zoodat de „uitgeslotenene” ook later geen examen meer konden doen;

dat de uitgeslotenene „vereenigingen” hebben gevormd;

dat de drie vereenigingen derhalve zelf oorzaak zijn geweest van het opkomen van accountantsvereenigingen en de verwarring op het gebied van het accountantswezen hebben in de hand gewerkt.

De drie vereenigingen mogen zich dus, volgens die stellingen, in geen geval beroepen op die verwarring om tot eene bevoorrechte monopoliepositie te komen, nu zij die verwarring uit egoïstische motieven zelf hebben veroorzaakt.

Moeilijk is na te gaan of en in hoeverre de beschuldiging gegrond is, dat de drie vereenigingen in 1912 of later uit egoïstische motieven het aantal harer leden systematisch hebben beperkt door de eischen der examens onredelijk hoog op te voeren.

Het staat vast, dat Nederland in het bezit van goede accountants is gekomen door het volhardend opbouwend streven op het gebied der opleiding, examens en de handhaving van de tucht van de drie vereenigingen.

Wie dus beweert, dat de exameneischen te hoog zijn opgedreven uit particuliere egoïstische motieven, moet dat bewijzen. Eenig bewijs wordt echter in het Bezwaarschrift niet bijgebracht. Als bewijs toch kan niet gelden de ongestaafde bewering, dat zich ook wel goede accountants hebben gevormd zonder dat zij als zoodanig eenig examen hebben gedaan, alleen doordien zij zich in de uitoefening der praktijk hebben geschoold.

Bovendien was het examen van elke der drie vereenigingen tusschen 1912 en 1918 naast en onafhankelijk van dat van een der twee andere vereenigingen ingesteld, zoodat de kandidaten eventueel het minst moeilijke examen konden afleggen.

De Regeeringscommissie zou derhalve onverstandig hebben gehandeld door hare beschrijving van de ontwikkeling van het accountantswezen in Nederland aan te vullen met de ongegronde verdachtmaking, zooals deze in het Bezwaarschrift wordt vermeld.

Bedoeld bezwaar der zes vereenigingen komt in wezen daarop neer, zooals blijkt uit den verderen inhoud van het Bezwaarschrift, dat zij onverdragelijk achten dat de leden der drie vereenigingen desgewenscht automatisch Registeraccountants worden, terwijl de leden der zes vereenigingen zich daartoe aan een preventieve keuring moeten onderwerpen. Vele leden der drie „bevoorrechte” vereenigingen zijn, volgens het Bezwaarschrift, niet of onvoldoende gediplomeerd en andere leden hebben gedurende jaren geen praktijk meer uitgeoefend. Bij de zes vereenigingen, zegt het Geschrift verder, heeft een behoorlijke praktijkuitoefening gedurende een zeker aantal jaren als eisch voor het lidmaatschap gegolden en voor enkele der vereenigingen bovendien het bezit der acte Middelbaar Boekhouden. „het hoogste van Staatswege verstrekte diploma op comptabel gebied”; bovendien staan de leden der zes vereenigingen onder toezicht van Commissies of Raden, bestaande uit „hoogstaande mannen”. Daarom, aldus luidt de conclusie der zes vereenigingen, zouden hare leden, evenals de leden der drie vereenigingen, en bloe als Registeraccountants moeten worden toegelaten.

Het Bezwaarschrift gaat echter veel verder. In dat geschrift toch staat vermeld: „Waar het alleen en uitsluitend om gaat of moet gaan is dit, of men zich niet alleen maar accountant noemt doch ook het beroep werkelijk uitoefent en of men er zijn bestaan in vindt. Is dit het geval, dan mag zonder zeer bijzondere redenen aan het bestaansmiddel van zoo iemand niet door de wet een einde worden gemaakt”, (zooals zou geschieden door een splitsing tengevolge waarvan de niet tot het Register toegelaten accountants worden „gebrandmerkt” als minderwaardig).

Elke op het oogenblik der in werking treding van de Accountantswet bestaande accountant moet, volgens het Bezwaarschrift, tot het Register worden toegelaten. Daarna moet de toelating alleen mogelijk zijn voor hen, die het in te stellen examen voor Registeraccountant hebben afgelegd. Slechts in de uiterste noodzakelijkheid, zegt het Bezwaarschrift, indien een accountant „een gevaar oplevert voor de Maatschappij”, moet hij uit het Register worden geschrapt.

De zes vereenigingen staan, blijkens het Bezwaarschrift, in zooverre op het standpunt van de Regeeringscommissie, dat ook zij een wetenschappelijke opleiding en een examen voor de accountants noodzakelijk achten. Daarom vinden ook zij de officiële instelling van een en ander wenschelijk.

Desniettemin begeeren de zes vereenigingen, dat alle op het oogenblik van in werking treding der Accountantswet bestaande accountants Registeraccountants moeten kunnen worden en dat bedoeld examen alleen noodig zal zijn voor hen, die na voormeld tijdstip tot het Register willen worden toegelaten.

Zelve geven de zes vereenigingen toe nimmer voor een wetenschappelijke opleiding en een accountantsexamen te hebben zorg gedragen. De toelating tot het lidmaatschap geschiedde en geschiedt uitsluitend op grond van in de beoefening der praktijk verworven bekwaamheid zooals deze door de betrokken vereeniging werd en wordt beoordeeld. Het bezit van het boekhoudersdiploma kan daarbij geen rol spelen, daar dat diploma geenerlei bekwaamheid als accountant waarborgt.

De vraag dringt zich op met welk recht de zes vereenigingen aan de Registeraccountants, die na het in werking treden der wet tot het Register zullen worden toegelaten, eischen stellen, waaraan de leden der vereeniging zelf niet voldoen.

Het willekeurige en onlogische van een dergelijk voorstel springt in het oog.

Indien het voorstel der zes vereenigingen werd gevolgd, zouden zij, die zich thans voorbereiden voor het Federatieve examen van het Ned. Instituut en de Ned. Organisatie van Accountants, zelfs voor het academische examen, zeer onverstandig handelen door hun studie voort te zetten. Zij deden beter hun studie dadelijk op te geven en zich als accountants in de praktijk te vestigen. Dan werden zij bij het in werking treden der Accountantswet automatisch Registeraccountants en collega's van hunne examinatoren!

Vele personen oefenen de accountantspraktijk uit en vinden daarin hun bestaan zonder eenige opleiding te hebben gehad of eenig accountantsexamen te hebben gedaan. Zij hebben wellicht den spot gedreven met de assistenten der drie vereenigingen, die zich aftoedden om zich in hun vrijen tijd gedurende een lange reeks van jaren voor het examen van een der vereenigingen te bekwamen, terwijl die assistenten zich inmiddels met een gering salaris in een ongeschikte betrekking moesten tevreden stellen. Misschien hebben sommige der thans praktiseerende accountants zich als zoodanig in de laatste jaren gevestigd na tevergeefs getracht te hebben een accountantsdiploma van een der drie vereenigingen te behalen.

Indien al dergelijke personen en in het algemeen ieder, die zich zelf als accountant heeft opgeworpen, op gelijke lijn met de leden der drie vereenigingen en de academisch gevormden tot het Register moesten worden toegelaten, zou groot onrecht geschieden aan die accountants, die eerst de praktijk zijn gaan uitoefenen, nadat zij het accountantsdiploma van een der drie vereenigingen of aan een academie hebben behaald.

Bovendien zou de wettelijke regeling alsdan haar eigen grondslag ondermijnen.

Daartoe moet worden nagegaan welk doel de wettelijke regeling van het accountantswezen in Nederland heeft.

Die regeling wordt, volgens het rapport der Regeeringscommissie 1928, vereischt om de navolgende redenen:

Het staat vast, dat Nederland accountants heeft gekregen, die aan alle eischen van bekwaamheid en betrouwbaarheid voldoen tengevolge van den daarop gerichtten arbeid van bepaalde accountantsverenigingen.

Die verenigingen zorgen, dat haar leden op het vereischte peil zijn door hare opleiding, examens en organisatie der tucht en dat die leden op het vereischte peil blijven doordien die verenigingen de medewerking harer leden inroepen voor het handhaven van de tucht en voor het afnemen van het vakexamen, dat alleen kan worden afgenomen door in de praktijk geschoolde accountants, die de noodige theoretische kennis bezitten.

Aldus hebben die verenigingen door een opbouwenden arbeid gedurende vele jaren een „Goodwill” verkregen, die andere accountantsverenigingen niet hebben en niet in de eerste jaren kunnen verkrijgen.

Aan den opbouwenden arbeid van die verenigingen wordt echter afbreuk gedaan door de concurrentie van personen, die zich zelf als accountant in de maatschappij hebben opgeworpen en de praktijk als zoodanig uitoefenen zonder eenige opleiding te hebben gehad.

Dergelijke accountants profiteeren van den goeden naam, dien de accountants in Nederland, dank zij den arbeid van die verenigingen, in het algemeen hebben.

Daarbij komt nog, dat ook de academisch gevormde accountants als zoodanig geen bij de wet beschermden titel kunnen voeren.

Het algemeen belang brengt dringend mede, dat het publiek goede accountantshulp kan inroepen. Het voeren van den naam „accountant” waarborgt niet, dat de drager van dien naam in staat is goede accountantsdiensten te bewijzen. In den loop des tijds hebben zich vele verenigingen gevormd, ook van die accountants, die geenerlei opleiding hebben gehad doch zichzelf als zoodanig in de maatschappij hebben opgeworpen, zelfs in de laatste jaren. De aanduiding van het lidmaatschap eener vereniging kan het publiek niet voldoende inlichten omtrent de bekwaamheid en betrouwbaarheid van hare leden, daar het publiek tengevolge van de veelheid dier verenigingen niet weten kan aan welke vereniging vertrouwen kan worden geschonken.

Het is daarom noodig doch tevens afdoende, dat onder Staats-toezicht een kern van goede en betrouwbare accountants wordt gevormd en dat de tot die kern behorende accountants en zij, die zich in de toekomst daarbij zullen kunnen voegen, zich zullen kunnen onderscheiden doordien zij van Staatswege een titel krijgen, dien zij met uitsluiting van anderen mogen voeren.

Volgens de door de Regeeringscommissie 1928 ontworpen regeling zullen dus niet alle op het oogenblik van de in werking treding der Accountantswet bestaande accountants Register-accountants kunnen worden.

In het Bezwaarschrift der zes verenigingen wordt het maken van die „schifting” een onrechtvaardige en onnoodige „afslachting” genoemd, daar de niet tot het Register toegelaten accountants uit hun brood zullen worden gestooten omdat niemand meer hun bijstand zal inroepen: „verkregen rechten worden aldus niet geëerbiedigd en verworven bestaansmiddelen aangetaast”.

Bovendien zal het gevolg der schifting zijn, zegt het Bezwaarschrift, dat op de maatschappij blijven „losgelaten” de accountants, die niet tot het Register zijn toegelaten. Die accountants zouden kunnen worden gesplitst in bruikbare, absoluut onbruikbare en schadelijke beroepsgeenoten. Het algemeen belang brengt echter met zich mede, dat het optreden der schadelijke elementen wordt onmogelijk gemaakt. Door de in het Verslag der Regeeringscommissie voorgestelde schifting worden echter de bruikbare elementen, die niet tot het Register worden toegelaten, als onwaardig gebrandmerkt, terwijl geen maatregel wordt getroffen tegen de schadelijke elementen”. Het voorstel der Re-

geeringscommissie, zegt het Bezwaarschrift verder, is gebaseerd op de onware overweging, dat na de schifting ook de bruikbare elementen, die niet tot het Register zijn toegelaten, hun brood zullen kunnen blijven verdienen door als accountant op te treden. Dat voorstel, voortspruitende uit de zucht om de belangen van een bepaalde groep te dienen, neemt dus niet alleen den toestand van verwarring niet weg maar verergert dien.

Als slotsom van die overwegingen vermeldt het Bezwaarschrift, dat na invoering der Accountantswet de vrije uitoefening van het accountantsberoep niet meer mogelijk moet zijn.

Blijkbaar zien de zes verenigingen de zonderlinge gevolgen van een dergelijke regeling over het hoofd.

Na de invoering van een Accountantswet, geredigeerd overeenkomstig den wensch van die verenigingen, zullen de advocaat-bedrijfseconoom, de raadgevend boekhouder, de belastingconsulent, de zaakwaarnemer, de kantoorbediende, ongehinderd kunnen voortgaan met het bewijzen van accountantsdiensten, indien zij zich maar geen accountant noemen.

Daar zich bij het betrekkelijk jeugdige accountantsberoep geen lang gevestigde traditie heeft kunnen ontwikkelen, kunnen de grenzen van den tot dat beroep behoorenden arbeid niet streng worden getrokken om deze af te scheiden van de tot voormelde andere beroepen behorende werkzaamheden. Geen materiele scheiding naar den aard van dien arbeid kan dus worden gemaakt tusschen hetgeen een accountant en hetgeen iemand, die een dier andere beroepen uitoefent, verricht. Daaruit volgt, dat de vrije uitoefening van het accountantsberoep niet kan worden verboden, daar immers geen wettelijk verbod mogelijk is tegen het bewijzen van accountantsdiensten onder den naam van een dier andere beroepen.

Geen principieel verschil kan derhalve bestaan tusschen een regeling krachtens welke het optreden als accountant aan anderen dan aan Registeraccountants wordt verboden doch waarbij geen verbod kan worden gegeven om accountantsdiensten in het algemeen te bewijzen en een regeling krachtens welke het accountantsberoep in het algemeen wordt vrij gelaten doch bijzondere waarborgen worden gegeven door de instelling van Registeraccountants. In beide gevallen kunnen de niet-accountants of de niet-Registeraccountants vrijelijk accountantsdiensten blijven bewijzen.

Op welke wijze dus ook het accountantswezen wordt geregeld, in geen geval kan aan de vrijheid om accountantsdiensten te bewijzen een einde worden gemaakt.

Nu die regeling derhalve niet kan beletten dat personen, hoewel zij daarvoor geenerlei opleiding hebben genoten, vrijelijk aan het publiek accountantsdiensten blijven bewijzen, zou het ook om die reden ongerijmd zijn de onderscheiding om een bepaalden titel te mogen voeren, bij de invoering der wet te geven eveneens aan hen, die zich op dat tijdstip accountants noemen zonder een opleiding daarvoor te hebben gehad.

Uit een en ander volgt, dat bij de Accountantswet slechts een regeling kan worden gemaakt in dien zin, dat de Nederlandsche Accountants worden onderscheiden in hen, die een bepaalden titel mogen voeren en hen, die vrijelijk accountantsdiensten mogen blijven bewijzen maar niet onder dien titel.

Bij de invoering der regeling moet dus worden gezocht naar een positieven maatstaf dier onderscheiding, dus naar bepaalde vereischten van bekwaamheid en betrouwbaarheid, waaraan de a.s. Registeraccountants voldoen. Overigens moet de uitoefening van het accountantsberoep vrij blijven.

De Regeeringscommissie 1928 heeft derhalve terecht als doel der wettelijke regeling aangenomen te bevorderen, dat een groep accountants wordt in het leven geroepen, die aan bepaalde vereischten van bekwaamheid en betrouwbaarheid voldoen en zich op dien grond met een titel mogen onderscheiden van „de anderen”.

Zoowel bij een „algeheele Staatsregeling” volgens het rapport

van de Staatscommissie 1918 als bij een regeling volgens het rapport van de Regeeringscommissie 1928 zal een „schifting” moeten worden gemaakt in dien geest, dat moet worden beslist welke der op het oogenblik van in werking treding der Accountantswet bestaande accountants voldoende blijk hebben gegeven van bekwaamheid en betrouwbaarheid om den titel Registeraccountant te voeren. Het spreekt van zelf, dat in de eerste plaats als blijk van bekwaamheid in aanmerking moet komen: een wetenschappelijk-praktische opleiding, bekroond door een met goed gevolg afgelegd accountantsexamen, dat waarborgt, dat die opleiding aan de te stellen eischen voldoet.

Met dat uitgangspunt, dat de wetgever bij elke regeling van het accountantswezen moet aannemen, ware het dus in strijd, indien hij alle accountants, ook hen, die nimmer een wetenschappelijke opleiding hebben gehad, op gelijke lijn tot het Register toeliet. Dan zou de wetgever te kennen geven geen waarde te hechten aan die opleiding, terwijl de wettelijke regeling juist moet dienen om hen, die deze hebben genoten, te doen onderscheiden en te beschermen. De wetgever zou het publiek misleiden door dit te doen gelooven, dat aan „alle” accountants hetzelfde vertrouwen zou kunnen worden geschonken.

Bij een „algeheele Staatsregeling” zal de „schifting” moeten worden gemaakt door een Staatsorgaan.

De Regeeringscommissie 1928 kon bij de door haar ontworpen regeling, die uitgaat van de bestaande organisaties, voor die schifting geen anderen maatstaf aannemen dan dien van bovengenoemden Goodwill.

Die Commissie heeft nagegaan welke accountantsverenigingen zich hebben bezig gehouden met de wetenschappelijke opleiding en met het houden van een behoorlijk examen gedurende langeren tijd; dit laatste met het oog daarop, dat die Goodwill niet in eenige jaren kan worden verkregen. Die Commissie heeft geoordeeld, dat alleen de drie verenigingen aan dien maatstaf voldoen; dat de leden der verenigingen op dien grond met de academisch gevormde accountants aanvankelijk de kern kunnen uitmaken van het nieuw op te richten Ned. Instituut van Registeraccountants; dat de met die leden wat bekwaamheid en betrouwbaarheid betreft gelijk te stellen accountants, al zijn zij geen lid van een der verenigingen, eveneens tot die kern zullen kunnen behooren, waarbij in aanmerking moet worden genomen, dat van de ouderen, op grond van hun leeftijd, redelijkerwijs niet kan worden gevergd, dat zij alsnog het examen van Registeraccountant zullen afleggen, en dat overigens alleen personen in het Register zullen kunnen worden ingeschreven en dus tot die kern zullen kunnen behooren, die het in te stellen examen voor Registeraccountant hebben afgelegd of een academisch accountantsdiploma hebben behaald.

De leden der drie verenigingen kunnen dus, volgens het voorstel der Regeeringscommissie, desgewenscht Registeraccountants worden op grond van het vertrouwen, dat de wetgever in hen stelt, nu zij tot dusverre voor het opkweken en het behoud van den accountantsstand in Nederland hebben gezorgd. De wetgever neemt den arbeid van die verenigingen als uitgangspunt aan en bevordert, dat de resultaten daarvan als „Goodwill” in de nieuwe vereniging van Registeraccountants worden ingebracht.

Met dat stelsel is de eisch van een preventieve keuring van elk individueel lid van de drie verenigingen onverenigbaar. Immers de Overheid kwam dan in strijd met het in die verenigingen te stellen vertrouwen, waarop de wettelijke regeling berust.

Mocht ten aanzien van enkele leden van de drie verenigingen blijken, dat dit vertrouwen misplaatst was, dan kunnen die leden op dien grond uit het Register worden geschrapt.

De leden der zes verenigingen kunnen daarentegen niet automatisch Registeraccountants worden omdat de wetgever in die verenigingen niet het noodige vertrouwen kan stellen. Die ver-

eenigingen toch hebben tot dusverre voor het aankweken en het behoud van den accountantsstand niet of niet voldoende gezorgd, doordien zij, zooals zij zelf toegeven, nimmer een wetenschappelijke opleiding voor hare a.s. leden hebben ingesteld noch examens hebben afgenomen.

Dit neemt niet weg, dat de leden van de zes verenigingen Registeraccountants kunnen worden indien en voorzover zij geacht kunnen worden zooveel kennis en ervaring alleen uit de praktijk te hebben verkregen, dat het algemeen belang door hun toetreding niet teveel wordt geschaad en hun ouderdom hen belet alsnog het in te stellen examen voor Registeraccountant af te leggen.

Dan moeten de leden der zes verenigingen echter, nu de wetgever aan die verenigingen niet het noodige vertrouwen kan schenken en haar werk juist niet als uitgangspunt van het nieuwe Instituut kan aannemen, hun aanspraken individueel bewijzen.

De zes verenigingen wenschen, volgens het Bezwaarschrift, dat, indien een „schifting” zou moeten worden gemaakt, deze aldus geschiedt, dat elk accountant, die dit werkelijk is en die zich niet slechts aldus noemt, aanvankelijk tot het Register wordt toegelaten en dat daarna de accountants, die blijk hebben gegeven „een gevaar voor het land te zijn”, eventueel de accountants, die onbekwaam en onbetrouwbaar zijn gebleken, uit het Register worden geschrapt.

Daarbij wordt evenwel uit het oog verloren, dat een onderscheiding tusschen hen, die werkelijk accountants zijn en hen, die zich slechts aldus noemen, niet te maken is. Het gevolg zou zijn, dat alle accountants, ook zij, die zich slechts aldus noemen, tot het Register zouden moeten worden toegelaten. Indien de Staat echter alle op het oogenblik van in werking treding der Accountantswet bestaande accountants — zelfs met uitzondering van hen „die zich (slechts) aldus noemen”, — tot het Register toeliet, zou de Staat, zooals ik reeds hierboven heb opgemerkt, te kennen geven geen waarde te hechten aan een wetenschappelijke opleiding der accountants, juist ter wille waarvan de regeling vereischt wordt. De Staat zou alsdan het publiek misleiden door ook aan hen, die dit niet verdienen, een titel te verleen, krachtens welken zij als bekwaam en betrouwbaar bekend staan. De onbekwame en onbetrouwbare elementen zouden, vóórdat zij uit het Register zouden kunnen worden geschrapt, zeer veel onherroepelijk nadeel hebben te weeg gebracht omdat het publiek hen zou vertrouwen krachtens het gezag van den Staat.

De goede naam van de Registeraccountants zou daardoor reeds aanstonds voor onafzienbaren tijd kunnen zijn aangetast. Voor de onbekwamen ware het ook een noodeloos wreede straf hun eerst den titel van bekwaamheid te verleen en hun later dien titel weer te ontnemen, in plaats van hen te voren wat hun bekwaamheid betreft te onderzoeken.

Het bezwaar moet blijven bestaan, zoowel bij een „algeheele Staatsregeling” als bij een „corporatieve regeling”, dat onbekwame en onbetrouwbare elementen accountantsdiensten zullen kunnen blijven bewijzen zonder dat die elementen onder tucht staan.

Het publiek zal echter bij een voldoende wettelijke regeling zelf het vereischte onderscheid kunnen maken.

Worden de niet tot het Register toegelaten accountants als „onwaardig” gebrandmerkt?

Indien dit zoo is, hebben zij zich daarover niet te beklagen. Zij hadden de gelegenheid, evenals de assistenten der drie verenigingen, om zich wetenschappelijk te bekwaamen, doch hebben die gelegenheid verzuimd en zich dadelijk als volwaardig accountant opgeworpen, zich oefenende op het publiek.

Bovendien zal voor hen alle gelegenheid blijven bestaan om

het in te stellen examen voor Registeraccountant alsnog af te leggen.

De wetgever moet waarborgen, zooals hierboven reeds is gezegd, dat bij den overgang elk accountant, die geacht kan worden gelijk te staan met de leden der drie vereenigingen en de academisch gevormde accountants, tot het Register wordt toegelaten. Alsdan kan geen sprake daarvan zijn, dat de wetgever bij de „schifting” inbreuk maakt op „verkregen individuele rechten” van de niet tot het register toegelaten accountants.

Immers alsdan blijkt dat laatstgenoemde accountants geen recht hadden om accountantsdiensten op gelijke lijn met de tot het Register toegelaten accountants te bewijzen ten einde zich een broodwinning te verschaffen en dat zij onrechtmatig voordeel trokken van den goeden naam van den accountantsstand in Nederland, tot welken naam zij nimmer hebben bijgedragen. Hun geschiedt alzoo geen onrecht indien de wetgever aan die onrechtmatigheid een eind maakt.

Het ligt voor de hand, dat in het Bezwaarschrift een wettelijke regeling van het accountantswezen, welke de zes vereenigingen op zich zelve zeer wenschelijk achten, wordt voorgesteld in den geest van het Verslag der Staatscommissie 1918.

Alsdan zal, volgens het Bezwaarschrift, een regeling worden verkregen in het algemeen belang en zal worden voorkomen:

A. dat de belangen der drie vereenigingen worden gediend in strijd met het algemeen belang;

B. dat de Registeraccountants worden gedwongen lid te zijn van het op te richten Ned. Instituut van Registeraccountants, tengevolge waarvan een Registeraccountant geen ontslag als lid kan nemen, op straffe van verlies van zijn titel, ook al neemt die Vereeniging besluiten buiten het doel der Accountantswet om, waarmede de betrokken accountant zich niet kan vereenigen;

C. dat de toepassing der wettelijke bepalingen wordt beïnvloed door overwegingen verband houdende met het eigen belang van particuliere groepen en dat in het bijzonder bij de uitoefening van de tuchtrechtspraak van invloed zal zijn: Wat eischt het vakbelang en niet wat eischt het algemeene recht.

D. dat bij den overgang de schifting wordt beïnvloed door de particuliere belangen der leden van de drie „bevoorrechte” vereenigingen, welke de oppermacht zullen willen behouden, zoodat vele accountants, die voor toelating in het Register in aanmerking komen, worden „afgeslacht”.

Tot weerlegging van die punten moet ik eerst na te melden vraag beantwoorden, waarbij ik enkele opmerkingen uit mijn vroegere publicaties over de regeling van het Accountantswezen voor het gemak van de lezers zal herhalen.

Biedt een „algeheele Staatsregeling” in den geest van het Verslag der Staatscommissie 1918, meer waarborgen voor een regeling van het Accountantswezen in het algemeen belang dan de door de Regeeringscommissie 1928 voorgestelde „corporatie”?

Wij hebben gezien, dat ook bij een „algeheele Staatsregeling” in den geest van het Verslag der Staatscommissie 1918, een „schifting” noodzakelijk zal zijn, in dien zin, dat het Staatsorgaan, dat zich met die schifting moet belasten, bepaalde positieve normen moet aannemen, waaraan de gebleken bekwaamheid en betrouwbaarheid van de kandidaten moeten worden getoetst; voorts dat ook bij een dergelijke regeling het College, dat de tuchtrechtspraak uitoefent, van bepaalde positieve normen moet uitgaan bij de beslissing of de betrokken accountant in strijd met de vereischte bekwaamheid of deugdzaamheid heeft gehandeld.

Tot dusverre zijn die normen gevormd in die vereenigingen, welke gezorgd hebben, dat Nederland in het bezit kwam van goede en betrouwbare accountants, waarmede tevens het bewijs is geleverd, dat die normen goed waren.

Nu zou de Staat handelen in strijd met het algemeen belang door die normen niet over te nemen, zelfs door die normen wel over te nemen, doch ze in het vervolg te doen toepassen door personen, die buiten de accountantswereld staan en dus de betekenis dier normen niet kennen.

De Staat kan trouwens geen andere dan voormelde normen aannemen zonder inbreuk te plegen op het doel der regeling: te zorgen dat Nederland in het bezit blijft van zijn goeden accountantsstand.

Reeds om die redenen moet de Staat bij de regeling van het accountantswezen als uitgangspunt nemen de bestaande organisaties van goede en betrouwbare accountants en daarop voortbouwen.

Daaruit volgt: dat de Staat ook bij een „algeheele Staatsregeling” den Goodwill der drie vereenigingen moet overnemen; dat de leden dier vereenigingen, als zij dat wenschen, automatisch Registeraccountants moeten worden en dat alleen die, buiten de drie vereenigingen en de groep der academisch gevormde accountants staande, accountants tot het Register kunnen worden toegelaten, ten aanzien van wie kan worden aangenomen, dat zij zullen bijdragen tot de gezonde ontwikkeling van die normen.

In het stelsel, dat de Staat op eigen gezag normen zal kunnen vaststellen, past, dat de Staat niemand tot het Register toelaat dan de accountants, te wier aanzien de Staat vrijelijk oordeelt, dat zij daartoe geschikt zijn. Neemt de Staat echter strengere of zwakkere normen aan dan tot dusverre in de drie vereenigingen hebben gegolden, dan handelt de Staat in strijd met het algemeen belang, dat juist gediend werd doordien die vereenigingen tot dusverre behoorlijke normen hebben aangenomen.

Wat de tuchtrechtspraak en de vraag omtrent de eerste toelating betreft wil ik nog daarop wijzen, dat die rechtspraak en het oordeel over die toelating volgens dezelfde normen moeten kunnen geschieden.

Het klinkt voor buitenstaanders wellicht als een schoone leus, dat, overeenkomstig den wensch der zes vereenigingen, een geheel onpartijdig en buiten de accountantswereld staande College, zooals het Gerechtshof, over een en ander zal moeten oordeelen en niet een College, waarin Registeraccountants, en dus, volgens voormeld Bezwaarschrift, partijdigen zitting zullen hebben.

Ten eerste zou het Gerechtshof echter geen tijd hebben om de vele gevallen, die het ter beoordeeling zal krijgen, in het bijzonder bij de eerste toelating, te onderzoeken. Uitbreiding dier Colleges zou strikt noodzakelijk zijn. Ten tweede is het Gerechtshof voor die taak niet geschikt daar dit College zich tot heden nimmer met het accountantswezen heeft kunnen bemoeien en niets van die normen kan weten. Daartoe zouden de leden van dat College zich op de hoogte van de Accountancy en de Bedrijfs-economie moeten stellen evenals van de verhouding in het algemeen van de accountants tot hun opdrachtgevers.

Volgens het voorstel van de Regeeringscommissie 1928 hebben de vooraanstaande accountants, die door de georganiseerde accountants zijn gekozen, stem in de Tuchtcolleges. Zal het betrokken lid dier organisatie geen reden hebben meer vertrouwen te stellen in die colleges, dan in een college, dat geheel vreemd staat tegenover de accountants en hun werkzaamheden en dat zich daaromtrent moet doen voorlichten door deskundigen, die dat college zelf moet uitkiezen, terwijl die deskundigen niet tegenwoordig zijn bij de beraadslaging over hun advies?

In het Bezwaarschrift wordt gewezen op de onlangs ingevoerde rechtspraak over de artsen en betoogd, dat in de lijn van de ontwikkeling van de tuchtrechtspraak in Nederland ligt om die rechtspraak in de hoogste instantie op te dragen aan een Rechterlijk College. Doch daarbij wordt over het hoofd gezien, dat de tuchtrechtspraak over de artsen door het Gerechtshof slechts in enkele zeldzame gevallen zal worden ingeroepen en dat

de lange traditie van de praktijk der artsen het vinden van bovengemelde normen niet zoo moeilijk maakt als bij de accountants.

Ook kan de vraag worden gesteld of het Gerechtshof niet bij gebrek aan beter als hoogste tuchtcollege over de artsen is aangewezen geworden.

Bij de accountants kan echter, dank zij hun organisatie, een hogere vorm van tuchtrechtspraak worden ingesteld, immers een tuchtrechtspraak, die rekening kan houden met de eigenaardigheden van hun beroep, en in staat is zoowel om de vereischte normen te vinden als om de gebleken prestaties van den betrokken accountant aan die normen te toetsen.

Minder juist stellen de zes verenigingen ook, dat in de lijn van de regeling van de tuchtrechtspraak in het algemeen in Nederland zou liggen om die rechtspraak in hoogste ressort op te dragen aan een Rechterlijk College.

In het Bezwaarschrift der zes verenigingen wordt verondersteld, dat de keuring der accountants, volgens het voorstel der Regeeringscommissie 1928, zal geschieden door personen, die uit egoïstische motieven belang erbij hebben die keuring zoo streng mogelijk te doen zijn, daar die personen zullen willen voorkomen, dat de nieuwe leden aan de oppermacht der oude leden van de drie verenigingen een eind zullen maken. Ook daarom zou die keuring niet door vakgenooten moeten plaats vinden, maar door „juristen en personen uit handel en industrie”.

Indien de Staat wantrouwen koestert tegen de drie verenigingen, is echter elke regeling van het accountantswezen in Nederland hoe dan ook onmogelijk. Die regeling kan slechts uitgaan van het vertrouwen, dat in haar kan worden gesteld op grond van haar prestaties in het algemeen belang.

Geen wettelijke regeling toch wordt noodig geacht, omdat tot dusverre uit de vrije maatschappij geen goede accountants zijn voortgekomen en dus in zooverre een noodtoestand zou bestaan. Die regeling wordt noodig geacht juist omdat de drie verenigingen goed voor het accountantswezen hebben gezorgd en het goede om bevestiging en bescherming roept. Dan is evenwel het denkbeeld, dat de drie verenigingen uit egoïstische motieven de toetreding van het aantal nieuwe leden zouden beperken, misplaatst.

Bovendien wordt, volgens het voorstel der Regeeringscommissie 1928, de eventueel partijdige invloed van de leden-Registeraccountants in de verschillende bestuurs- en rechtsprekende colleges tenietgedaan door dien der Regeeringsleden.

Volgens het ontwerp der Regeeringscommissie 1928 zal de Regeering eenige leden, die uit „juristen en personen uit den handel en de industrie zullen kunnen bestaan”, in de verschillende bestuurs- en rechtsprekende colleges van het op te richten Ned. Instituut van Registeraccountants benoemen. Die Regeeringsleden zullen zelfs in het hoogste Tuchtcollege de meerderheid vormen.

Het is vreemd, dat de zes verenigingen enerzijds geenerlei vertrouwen stellen in die Regeeringsleden, anderzijds verlangen, dat de Raden van Tucht geheel en al uit dergelijke door de Regeering gekozen personen zullen bestaan.

Ik blijf als bezwaren gevoelen tegen een „algeheele Staatsregeling” van het Accountantswezen in den geest van het voorstel der Staatscommissie 1918, vergeleken bij de door de Regeeringscommissie 1928 voorgestelde „corporatieve regeling:

dat de Regeering, een examencommissie instellende, niet op de hoogte zou kunnen zijn van de daarin te benoemen personen tenzij advies werd gevraagd van de vooraanstaande accountantsorganisaties, welke echter niet rechtstreeks invloed op de samenstelling, het examenprogramma en de uitvoering daarvan zouden hebben, zoodat geen voldoende rekening zou kunnen

worden gehouden met de eischen der praktijk, waarvan het peil het best in het verenigingsleven kan worden vastgesteld;

dat, wanneer de Staat niet tevens de opleiding der accountants ter hand zou willen nemen, niet voldoende contact zou bestaan tusschen opleiding en examens;

dat de door de Regeering buiten de accountants-organisaties om ingestelde Tuchtcolleges niet voldoende rekening zouden kunnen houden met de normen, zooals deze bij het betrekkelijk jeugdige en bovendien praktische accountantsberoep alleen behoorlijk in het verenigingsleven kunnen worden bepaald;

dat het noodige contact tusschen de opleiding en de tucht zou ontbreken, terwijl de tucht zich ook moet uitstrekken over fouten, begaan tengevolge van onbekwaamheid des accountants;

dat de wetgever in het algemeen iets zou gaan regelen buiten hetgeen op gezonde wijze in het maatschappelijk leven is gegroeid om, terwijl die regeling juist noodig is om hetgeen op die wijze uit dat leven is voortgekomen, te beschermen en tot hogere ontwikkeling te brengen, zoodat de Staatsregeling met haar eigen doel in strijd zou komen.

Een voordeel van de door de Regeeringscommissie 1928 voorgestelde regeling is, dat de georganiseerde accountants zelf rechtstreeks zeggenschap hebben over de ontwikkeling van bedoelde eischen en normen. Een dergelijke regeling is m.i. het meest in overeenstemming met de verantwoordelijkheid, die voortvloeit uit den aard van het accountantsberoep.

Tot dusverre bemoeide de Staat zich niet met het accountantswezen. Desniettemin kreeg Nederland de accountants, aan wie het behoefte had, accountants, wier eer en waardigheid werden hooggehouden in en door de vereniging, waarvan zij lid waren.

Indien een regeling kan worden getroffen, waardoor het werk dier verenigingen onder Staatstoezicht wordt voortgezet, krachtens het vertrouwen dat de Staat in die verenigingen en in het algemeen in de organisatie der wetenschappelijk gevormde accountants in Nederland mag stellen, gaat die regeling m.i. uit van een hooger beginsel dan een „algeheele Staatsregeling”.

Wat in het bijzonder de hierboven sub A—D vermelde punten betreft wil ik nog, zoo veel noodig, het navolgende opmerken:

ad punt A.

Hierboven heb ik reeds betoogd, dat de regeling van het accountantswezen ook bij een „algeheele Staatsregeling” als uitgangspunt moet nemen hetgeen de drie verenigingen in het algemeen belang hebben tot stand gebracht. De wetgever heeft alle reden te vertrouwen dat ook in het vervolg de georganiseerde wetenschappelijke accountants het algemeen belang zullen behartigen, te meer wanneer zij zich rechtstreeks onder toezicht van de Overheid stellen.

ad punt B.

Indien eenmaal als een juist uitgangspunt wordt aanvaard, dat een regeling van het accountantswezen, uitgaande in hoofdzaak van de georganiseerde accountants zelf, het meest overeenstemt met het algemeen belang, kan het niet in strijd zijn met dat belang, dat de Registeraccountants verplicht zijn lid te blijven van de organisatie, welke haar taak niet kan vervullen zonder de medewerking van alle leden.

Indien het persoonlijk gevoelen van een lid door een besluit der meerderheid wordt gekwetst, moet dat gevoelen wijken voor den wil der meerderheid. Anders zou de arbeid van het Ned. Instituut van Registeraccountants, zooals die van elk publiekrechtelijk lichaam, worden verlamd.

In het ontwerp der Regeeringscommissie 1928 worden bovendien voldoende waarborgen gegeven tegen eventuele willekeur.

Bij een „algeheele Staatsregeling” zouden de Registeraccountants onderworpen zijn aan de instructies van een Regeeringsorgaan, dat belast werd met de toepassing der Accountantswet, zonder dat zij rechtstreeks medezeggenschap zouden hebben over den inhoud dier instructies. Het komt mij voor, dat de Re-

gisteraccountants het gedwongen lidmaatschap eener vereeniging, die onder toezicht staat van de Overheid en waarin zij medezeggingsschap hebben, als een minder drukkenden last zullen gevoelen dan de algeheele onderworpenheid aan een Regeeringsorgaan.

ad punten C. en D.

Indien moest worden uitgegaan van de stelling der zes vereenigingen, dat de Nederlandsche accountants niet in staat zijn het algemeen belang te behartigen zonder zich door het eigen belang te doen leiden, zou ook een „algeheele Staatsregeling” onmogelijk zijn. Immers bij een „algemeene Staatsregeling” zou alsdan eveneens de door de Regeering telken jare te benoemen examencommissie noodzakelijkerwijs uit elementen bestaan, die zich door het eigen belang zouden laten leiden.

Het orgaan, dat over de schifting zou beslissen, en de tuchtcolleges zouden uit, buiten de accountantswereld staande, personen kunnen zijn samengesteld. De accountants hadden in dat geval echter niets te zeggen over die schifting en die rechtspraak, zoodat over hunne belangen zou worden beslist buiten hun medewerking, waardoor hun verantwoordelijkheidsgevoel zou worden verzwakt. Een „schifting” zou worden verkregen, die niet zou berusten op een onderzoek, dat het noodige vertrouwen in de deskundigheid daarvan zou geven. Een tuchtrechtspraak zou worden ingesteld, die niet voldoende zou rekening houden met de eischen der praktijk.

In ieder geval is het voorstel van de zes vereenigingen volstrekt onaanvaardbaar. De leden der drie vereenigingen en de academisch gevormde accountants, alsmede de met voormelde personen gelijk te stellen beroepsgenooten, moeten een wettelijke regeling begeeren, maar niet tot elken prijs; alleen een regeling, die waarborgt, dat aan hun met moeite en inspanning verworven naam van goede en betrouwbare accountants geen afbreuk wordt gedaan.

De Vereeniging van Nederlandsche Accountants heeft zich op 16 Mei 1930 gewend tot den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, naar aanleiding van het Verslag der Regeeringscommissie 1928. Dit request is te vinden in het Verslag van die Vereeniging over 1929.

In dat verzoekschrift klaagt Requestrante:

„dat door het geheele Verslag (van de Regeeringscommissie 1928) een draad loopt, die kenmerkend eenzijdig een bepaalde categorie van accountants als de meest begunstigde en alleszins bekwame vertegenwoordigers van het accountantsberoep naar voren doet treden”;

„dat de samenstellers van dat Verslag sterk voor eigen parochie hebben gepreekt en buitengemeen roekeloos en lichtvaardig over de belangen van derden (niet-leden van de drie vereenigingen) zijn heengelopen”.

Requestrante geeft voorts aan dien Minister te kennen:

dat bij den overgang elke schijn van bevoorrechtiging moet worden vermeden en éénzelfde maatstaf voor iederen accountant moet worden aangelegd;

dat dus ook de aanspraken van de leden der drie vereenigingen op het Registeraccountantschap van te voren moeten worden onderzocht wat betreft bekwaamheid en betrouwbaarheid, evenals van alle andere accountants; subsidiair, dat ook de leden van Requestrante op gelijke lijn met de leden der drie vereenigingen automatisch Registeraccountants moeten kunnen worden;

dat Requestrante toch uitsluitend tot haar lidmaatschap heeft toegelaten personen, die aan de te stellen eischen van bekwaamheid en betrouwbaarheid voldeden doordien Requestrante's Raad van Toezicht, die geheel zelfstandig naast haar staat en bevoegd kan worden geacht om te beoordeelen of de candidaat-

leden voldoen aan die eischen blijkens hunne praktijk, die candidaten daaromtrent onderzoekt en over hun toelating tot het lidmaatschap beslist.

Uit hetgeen ik hierboven heb betoogd volgt, dat de Regeeringscommissie 1928 de praestaties van Requestrante niet mede als uitgangspunt van het op te richten Ned. Instituut van Registeraccountants kon aannemen, omdat verzoekster nooit voor een wetenschappelijke opleiding en het instellen van een accountantsexamen heeft gezorgd. Requestrante bezit dus geen Goodwill, die in dat Instituut zou kunnen worden ingebracht.

Daarom zou het strijden met het systeem, dat aan het Ontwerp van de Regeeringscommissie 1928 ten grondslag ligt, om de leden van Requestrante op gelijke lijn met die der drie vereenigingen, wier Goodwill wel in dat Instituut wordt ingebracht, automatisch Registeraccountants te doen worden.

Nu Requestrante niet beweert, dat dit systeem in het algemeen onjuist is, noch dat de opleiding en het examen van de drie vereenigingen niet voldoen aan de daaraan te stellen eischen, kan verzoekster bij den „overgang” niet aanspraak maken voor hare leden op dezelfde rechten als de leden der drie vereenigingen.

Van een „bevoorrechtiging” van de leden der drie vereenigingen door de Regeeringscommissie 1928 kan trouwens geen sprake zijn. De drie vereenigingen hebben zichzelf een hooger plaats verschafte dan de andere vereenigingen, nu de drie vereenigingen, in tegenstelling met de andere, voor een behoorlijke opleiding en een accountantsexamen hebben gezorgd.

De wetgever moet daarvan uitgaan, dat zonder een behoorlijke opleiding, bekroond door een met goed gevolg afgelegd accountantsexamen, geen goede accountants zijn te verkrijgen. Dit spreekt Requestrante ook niet tegen. Zelve acht zij voor de toekomst een en ander wenschelijk.

De wetgever kan in die omstandigheden niet anders handelen dan „erkennen” hetgeen de drie vereenigingen, in tegenstelling met de andere, te dien aanzien in het algemeen belang hebben gedaan en op grond daarvan beslissen, dat alleen de leden der drie vereenigingen — alsmede de academisch gevormden — automatisch Registeraccountants moeten kunnen worden. Anders handelde de wetgever onrechtvaardig ten opzichte van de leden der drie vereenigingen en van de academisch gevormde accountants, doch tevens onlogisch ten opzichte van de geheele regeling.

Ten slotte verzoekt Requestrante:

„dat de overgang van het historisch geworden en van het in de praktijk gegroeide beroep voor de uitoefenaars daarvan op milde wijze zal geschieden opdat geen dergenen onrecht erfare die reeds tal van jaren op eerbare en betrouwbare wijze het beroep uitoefenen en daarin niet alleen hunne bestaanszekerheid hebben gevonden doch ook aan den bouw van een administratief geordend bedrijfs- en zakenleven hebben medegewerkt en daardoor een algemeen maatschappelijk belang hebben gediend”.

Met die zinsnede kan ik het eens zijn. Trouwens, volgens het voorstel der Regeeringscommissie 1928, zal bij den overgang in den geest van den inhoud van die zinsnede worden gehandeld. De belangen van Requestrante worden door die Commissie volstrekt niet geminacht. Verzoekster beweert, dat hare leden niet minder bekwame en betrouwbare accountants zijn dan de leden der drie vereenigingen, blijkens de betrekkelijk langdurige praktijk van eerstgemelde leden, terwijl op grond van hun leeftijd redelijkerwijze niet van hen zou kunnen worden gevergd, dat zij het in te stellen examen van Registeraccountant alsnog zullen afleggen.

De leden van Requestrante zullen een en ander gemakkelijk kunnen aantoonen aan het daartoe overeenkomstig het voorstel der Regeeringscommissie 1928, in te stellen College, dat de

„shifting” moet maken. Dit College zal zijn samengesteld mede krachtens den invloed van die Registeraccountants, die aanstonds tot het Register konden worden toegelaten krachtens in de praktijk verworven kennis, al hadden zij geenerlei examen gedaan, dus mede krachtens den invloed van die accountants, die op dezelfde lijn staan, waarop de leden van Requestrante beweren te staan. Die leden zullen alsdan Registeraccountants worden en dezelfde rechten hebben als de leden van de drie verenigingen en van de academisch gevormde accountants.

Requestrante heeft derhalve niet de minste reden tot klagen. Haar verzoek moet, behoudens voor zooveel in voormelde zinsnede is vervat, als onlogisch en ongegrond worden afgewezen.

Mr. F. C. VAN GEER

DE „PUBLIEKE” EN DE „PRIVATE” TAAK VAN DEN ACCOUNTANT

III.

IV. De taakbepaling.

De opdracht wijst de taak aan en bepaalt daarmee tevens de verantwoordelijkheid. De opdrachtgever kan door middel van de opdracht de verantwoordelijkheid en de taak van den accountant beïnvloeden.¹⁾ Voor de publieke taak is slechts één opdracht: „het controleren van de boekhouding met het doel de jaarrekening te certificeeren” mogelijk; daarmee is de verantwoordelijkheid welke de accountant zal moeten dragen vastgesteld en zijn taakbepaling en taakvervulling zullen daarmee in overeenstemming moeten zijn. Dit alles heb ik in mijn vorig artikel toegelicht. Ik heb daarbij tevens mijn denkbeelden over de taakbepaling in de publieke taak vermeld en in dit artikel zal ik thans de taakbepaling in de private taak bespreken.²⁾

Allereerst zij dan opgemerkt, dat het altijd de accountant is, als de ter zake kundige, die de wijze waarop het controlewerk moet worden verricht, bepaalt. Hij moet zoo straks de verantwoordelijkheid voor de mede te deelen uitkomst dragen en hij heeft te bepalen welke werkzaamheden moeten worden verricht om zulks op goede gronden te kunnen doen.³⁾

De „opdracht” wordt evenwel door den opdrachtgever verstrekt en bepaald. De verantwoordelijkheid, welke de accountant in de private taak aanvaardt hangt af van de opdracht. De opdrachtgever heeft dientengevolge door de opdracht, welke hij verstrekt, invloed op de taakbepaling.

Gewoonlijk zal omtrent de opdracht overleg worden gepleegd tusschen opdrachtgever en accountant, waarbij de laatste de deskundige voorlichting zal geven. Zoo zal b.v. de opdrachtgever soms noodgedwongen den accountant moeten binden aan een tijd, binnen welken het onderzoek zal moeten zijn beëindigd, omdat b.v. de opdrachtgever een te nemen beslissing niet langer langer kan uitstellen. Is een volledig onderzoek in dat tijdsbestek onmogelijk, dan zullen de opdrachtgever en accountant nagaan, welke gegevens kunnen verzameld en welke onderdelen onderzocht, om althans bij het nemen der beslissing zoover te zijn ingelicht als mogelijk is. Hieruit vloeit dan een beperkte opdracht met een beperkte taak en dus een verantwoordelijkheid voor den accountant voort.

Niet alleen de tijd die voor de opdracht beschikbaar is, maar ook de kosten aan het onderzoek verbonden, kunnen oorzaak zijn, dat het onderzoek tot enkele punten wordt beperkt.

Ook voor accountantsarbeid geldt het economisch principe dat de kosten het nut niet mogen overtreffen.⁴⁾ Hiertegen zou kunnen worden aangevoerd, dat voor sommigen vaktechnisch

vaststaat, dat het grooter nut dat verkregen wordt door de controle uit te voeren als in de publieke taak gebruikelijk is, altijd opweegt — misschien wel ruimschoots opweegt — tegen de meerdere kosten. Ik geloof niet dat men dit, gezien van het standpunt van den opdrachtgever, die soms slechts een beperkt of zijdelingsch belang bij de juistheid van de boekhouding in haar geheel heeft, in het algemeen zoo kan stellen.

Wanneer men evenwel op dit standpunt staat, of in het algemeen van meening is, dat een verder uitgebreide controle in het belang van den opdrachtgever wenschelijk is, dan is het natuurlijk de plicht van den accountant als den ter zake kundige, den opdrachtgever daarop te wijzen. Maar de opdrachtgever beslist tenslotte. De accountant heeft dan alleen de keus tusschen „weigeren” of „uitvoeren”. Hij zal „weigeren”, wanneer hij van oordeel is, dat de opdracht, zooals die wordt verstrekt, nutteloos werk veroorzaakt en zelfs dan, wanneer hij meent, dat de kosten niet evenredig zullen zijn aan het te verwachten nut, maar wanneer deze omstandigheden zich niet voordoen, is er m.i. tegen aanvaarding geen enkel redelijk bezwaar.

De invloed, dien de opdrachtgever door middel van de formulering van de opdracht op de taak van den accountant uitoefent, kan zijn een „uitbreiding” of een „beperking” van de werkzaamheden die de accountant in de „publieke taak” zal moeten verrichten.

Van „uitbreiding” te dezen opzichte kan natuurlijk alleen sprake zijn, wanneer men aanneemt dat in de publieke taak de accountant bij zijn taakbepaling aan een in het maatschappelijk verkeer gegroeide norm gebonden is en niet „al het mogelijke moet doen” en de „100 % controle” moet uitoefenen, zooals wij die beschreven hebben, want in beide laatste gevallen is natuurlijk geen uitbreiding meer mogelijk.

Ik zal nu voorbeelden geven van taakbepaling in de „private taak” en ik begin daarbij met een voorbeeld waarbij de werkzaamheden door een opdracht in de private taak, gegeven naast een opdracht in de publieke taak, worden uitgebreid.

Naar mijn meening voldoet een controle in de publieke taak aan de norm, wanneer de accountant zich aan het einde van het boekjaar van de juistheid van het saldo van iederen debiteur afzonderlijk overtuigt.

Wanneer nu de Directie de opdracht van den accountant zoo wijzigd dat hij elke maand of elk kwartaal de juistheid van het saldo van iederen debiteur moet nagaan, dan geeft zij een uitbreiding van de taak, die de accountant in de publieke taak had. Een opdracht als de onderhavige is volstrekt niet vreemd; ze komt voor in die gevallen, waarin de Directie om welke reden dan ook meent niet geheel te mogen steunen op de arbeid van haar ambtenaren, die de debiteuren-administratie verzorgen en op het toezicht, dat intern op die werkzaamheden wordt uitgeoefend.

In Vraagstuk IV, Accountancy C van het Federatief Examen 1928 (M. A. B. 5e jr. no. 1 — Januari 1929, blz 15) vindt men van de mogelijkheid van een uitbreiding der opdracht in deze richting een voorbeeld.

Ik zal dit voorbeeld voor public-accountants zeker niet met nog andere behoeven aan te vullen. Ieder vindt ze in zijn eigen praktijk.⁵⁾ Ik wijs alleen nog op het bekende voorbeeld van de controle op een kleine kas bij een groote onderneming.

Dat daar waar als in bovenstaand geval „publieke” en „private” taak samen gaan, de „private” taak alleen een uitbreiding en nimmer een beperking kan zijn van de publieke